

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

Naročnina znaša

za vse leto 24 K. pol leta 12 K. 3 mesece 6 K. — Na naročbe brez dopolnjenega naročnine se uprava ne ozira. Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nepravilna pisma se ne sprejemajo in rokopisi se ne vračajo. Naročniki, oglaševalci in reklamisti se pošiljajo na upravo lista.

UREDNIŠTVO: ul. Giorgio Galatti 18. (Narodni dom). Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik koncesije lista „Edinost“ v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 18. Poštne-hranilniški račun št. 841.652.

TELEFON št. 1187.

Mesečna priloga: „SLOVENSKI TEHNIK“.

„Italijanski kompromis.“

IV.

Vsakdo je sprevidel, da je predlagani kompromis absolutna politična potreba... v trajno korist jugoslovanskega.

Dr. Iv. Šusteršič v „Slovenec“ dne 8. avgusta 1906.

Predno preidemo k razmotrivanju o vrednosti delegacijskih mandatov, — se nekaj! V svojem večkrat citiranem članku povdarja dr. Šusteršič, da so Slovenci — po zaslugi slovanske zveze in nje močate intervencije — dosegli 3 mandate za Istro, da so skupni jugoslovanski mandati — tudi to po zaslugi dr. Šusteršičevega kluba — poskočili na 24, ako ne računamo zelo dvomljivega na Koroškem! „Slovenec“ pa, iskrenjeji od dra. Šusteršiča, izreka odkrito ono, kar se daja iz dr. Šusteršičevega članka posneti le take izmed vrst, namreč: primorski Slovani imajo zahvaliti svoje vspehe — dr. u Šusteršiču! Pri tem se „Slovenec“ uprav mefistofeličnim veseljem sklicuje celo na znane izjave češkega radikalca Choca! Proti temu moramo protestirati najodločneje. To je naravnost varanje javnosti. Da „Slovenec“ iz izjav češkega poslanca Choca kuje takov kapital, da on (Slovenec) in dr. Šusteršič poskušata tudi ta eminetno narodni in politični problem izrabiti v strankarsko korist — to vse bi se dalo še odpustiti. Znana nam je taktika „Slovenčeve“ stranke — a tudi če bi nam ta ne bila znana, dalo bi se umeti, da si „Slovenec“ in dr. Šusteršič prizadevata, da bi povzdignila ugled stranke in nje vodstva. Ali — v tem tiči perfdija — vsa ta izvajanja ali hvalospeve imajo biti obramba proti upravičenim napadom koroškega in sploh vsega neodvisnega in razsodnega slovanskega sveta. Označati to, kar Koroška in ves drugi slovanski svet označuje kakor veliko izgubo, za velik uspeh slovanskega naroda, to je — da ne vporabimo intransigentne besede: izdajstvo (v lastne svrhe) — to je — ne, za to nimamo dovolj ostre besede! Ali mi prepustimo dra. Šusteršiča sodbi razsodne javnosti in njegove vesti!

Nam je jasno eno: tudi če bi bil dr. Šusteršič ukrenil vse, kar je bilo ob danih okoliščinah v njegovi moči — kar pa je za nas vsaj problematično — kaj je dosegel dr. Šusteršič? Prav toliko je dosegel, kolikor bi bil dosegel, da je mesec dni poprej — odšel z Dunaja, oziroma Ljubljane na Severnik! Bodimo močje: kar smo dosegli, je bilo že v načrtih vlade!! Da pa smo to dosegli, je zasluga našega naroda, ki je, zaveden, se svojim delom in nastopanjem

prisilil vlado, da ga vpoštevava v svojih načrtih!! Nočemo se baviti poznanimi stvarmi. Nočemo ponavljati starega, ali eno moramo tudi na tem mestu akcentuirati! Že po Gautschevem načrtu bili so assignirani Istri trije mandati in istotoliko Goriski. To je ostalo nespremenjeno tudi v Hohenlohevi in Beckovi reviziji. Da dobimo v Istri najmanj tri mandate, to je bilo a priori gotovo. Vprašanje ni bilo, ali dobimo mi tri mandate, ampak: ali se nam posreči prodreti s četrtim mandatom, do katerega bi mi imeli po številu prebivalstva — in to bi moral biti jedini temelj splošni volilni pravici — pravico; in, kar je še važneje: ali se nam posreči preprečiti, da Italijani pridejo krivoma do tretjega mandata?!! Ne samo, da se to ni preprečilo, ampak po zaslugi od dra. Šusteršiča toliko hvaljenega kompromisa se morejo Italijani ponašati z devetnajstim mandatom!! In to naj bi bile zasluge?!!

No, to bi — četudi krvavečim srcem — še preboleli. Ali da je ob tolikih žrtvah v Primorju zadela taka usoda tužno Koroško — tega ne moremo preboleti! In to naj bi bile zasluge?!

Iz Hrvatske.

Zagreb 19. avgusta 1906.

Vprašanje madjarske zastave je zopet udarilo na površje in večina uvodnih člankov v naših novinah se bavi s tem vprašanjem. Včeraj je bil cesarjev rojstni dan, a ves teden se je na skupnih uradih (gozdarski, solni, železniški in pristanski uradi) vila poleg hrvatske tudi madjarska zastava. In to plapolanje madjarske zastave je izzivalo neprestano vznemirjenje in ogorčenje. Madjarski zastavi ni prostora v naši Hrvatski. Zakon pravi, da je pri nas mesta le hrvatski zastavi, dočim je ta zakon glede skupnih uradov poln nejasnosti in se iz tega zakona nikakor ne more razločiti, se-li sme ali se ne sme razvijati madjarsko zastavo na skupnih uradih?!! Dokler ta zakon ne določa točno, dotlej bi bilo najpravičnejše, da se madjarska zastava sploh ne razobeša, ker bi to moglo izzvati velikih nemirov in demonstracij, ker s iztikanjem teh zastav se preveč iztika supremacija Madjarov nad nami. A čim se naš sabor snide zopet, bo potrebno v prvi vrsti, da se vprašanje zastave definitivno reši v tem smislu, da se na nobenem mestu Hrvatske ne sme viti druga nego hrvatska zastava. Če bi bile radi tega kake demonstracije, bi nam moglo to škoditi jedino pred Madjari. Menda pa uvidijo tudi oni sami, da je njihova zahteva glede razobešanja madjarske zastave na skupnih uradih v Hrvat-

ski neizvedljiva, ker bi mi mogli zahtevati z isto pravico, da se na skupnih uradih Ogrske poleg madjarske razobeša tudi hrvatska zastava. Nu, to se zna, da Madjari ne bi nikdar privolili v kaj takega. Nasprotno: ustali bi najhuje proti vsakemu takemu poskusu.

Splošne razmere v Hrvatski ne nosijo momentano nikakega markantnejega označja. Neznosne polemike po naših časnikih so poprijele zopet nekoliko bolj — evropski ton. Nova vlada vsprejema dan na dan premnogo poklonstev in pozdravov, kar je znakom velike popularnosti v deželi. Nova vlada pripravlja resno zakonske reforme, ki jih čim prej predloži saboru v odobrenje.

Mesec september bo mesec razstave in slavnosti, dočim bo mesec oktober mesec — dela. Kajti v oktobru se snide naš sabor, da prične svoje razsežno delo, da reši toliko važnih stvari, ki se ne morejo več dalje odlagati. Sabor se snide, ali popolne parlamentarne večine ni niti v vrstah koalicijske, niti v vrstah Starčevićancev niti med ostanki starih madjaronov. Obstoji sicer pakt med koalicijo in Starčevićanci, ali ta pakt je samo začasen in le za gotova vprašanja. Vlada nima torej za sabo nikake večine, kakor poprej, a z večino od slučaja do slučaja so velike težave. Zato treba delati na to, da opozicijska koalicija pride do parlamentarne večine, a to se more doseči jedino na ta način, da se tistih nekoliko spornih madjaronskih mandatov ne verificira, kajti gotovo je, da potem zmaga koalicija v dotičnih okrajih. S temi mandati in z virilnimi glasovi imela bi koalicija močno večino ter bi mogla biti vladajoča stranka. Ako bi se razmere ne zasukale tako, vendar ni bojzani za razpuščenje sabora, ker obstoji — kakor smo že omenili pakt med Starčevićanci in koalicijo, po katerem bodo v najvažnejših vprašanjih — n. pr. nove zakonske reforme, in po vsej priliki tudi adresa — skupno postopali, kar bo velike važnosti in koristi.

Še dva tedna nas ločuje od veličastvenega slavlja, od prvega hrvatskega vsesokolskega zleta. Dne 2. in 3. septembra se zberó v Zagrebu poleg vseh hrvatskih Sokolov tudi najbližji nam slovanski Sokoli, a poleg njih divno število čeških, srbskih, bolgarskih in poljskih Sokolov — t. e. narodne vojske slovanske. Ti dnevi bodo velike važnosti, ker se bo ob tej priliki zopet manifestovalo na najlepši način bratstvo slovanskih Sokolov. Treba, da pokažemo v teh dneh jakost mišic naših Sokolov, da bomo s tem nastopom imponirali vsakomur. A Vi, bratje Slovenci, prihitite v čim večem številu v beli Zagreb, udeležite se tega slavlja bratskega

nam naroda, ki je vsikdar čutil z vami istotako v sreči kakor v nesreči!

Poleg sokolskega zleta bo v septembru tudi deželna razstava živine in gospodarstva, a vsa Hrvatska se pripravlja v Zagreb ob tej priliki. Poleg gospodarske se priredi tudi umetniška razstava, tako, da bo mesec september eden najlepših, kar jih je še bilo v Zagrebu. Ker je za gospodarsko razstavo največji interes, bo ta razstavljeno vse najlepše; kar moremo razstaviti na polju gospodarstva. Zato je želeli, da bi na to razstavo došli tudi Slovenci v čim večem številu, da se tako vsestransko seznanijo z našimi narodnimi pridelki in izdelki.

Proti kutnogorskemu govoru ministra dra. Pacaka.

Mi smo se že uprli poskusu, da se izvajanja ministra dra. Pacaka v Kutnigori v obrambo volilne reforme za — Češko, izražajo v obrambo in opravičenje žrtve koroškega Slovenstva, ki naj bi jo narod slovanski položil na žrtvenik volilne reforme. Mi smo abstrahirali od vprašanja, v koliko da so ministrova izvajanja res veljavna in utemeljena za dežele češke in smo se omejili le na protest. Proti temu, da bi se ta izvajanja jednostavno aplicirala tudi na slovenske dežele, ker — tako smo konstatirali — ne obstoji analogija med učinkom Beckove reforme za češki in učinkom za slovanski narod.

Nu, značilno je, da se je tudi med Čehi samimi — in to celo v krogih, ki so z ministrom Pacakom v najbližjem političnem sorodstvu — pojavil odločen in oster odpor proti enuncijacijam v Kutnigori. Dr. Pacak in dr. Stransky sta oziroma sta bila doslej člena istega mladočeškega kluba in pripadata vodilnim krogom mladočeške stranke. Zanimalo bo torej gotovo naše čitatelje, kako piše glasilo dra. Stranskega — „Lidove Noviny“ — o govoru ministra dra. Pacaka. Piše namreč:

Ob vsem osebnem spoštovanju, ki je gojimo do dra. Pacaka, pravimo mi, da češki narod odločno obsoja stališče, s katerega nizin opazuje gospod minister naše narodne boje. Češko javno mnenje obsodi ta očitni oportunizem ali ga pa prezre. Ministrov govor je bil nesrečen po svoji vsebini in svojem učinku. Dr. Pacak omenja, da nismo sami in da ne more iti vse po naši želji. To je nesrečna beseda. Nesrečna, ker ni na pravem mestu, nesrečna, ker nam škoduje, nesrečna, ker je proti nam krivična. Mi smo se vedno ozirali na to, da nismo sami v državi, toda morali smo braniti češki narod proti oni avstrijski politiki, ki je tako

molčala, mirno in pokojno je bilo v njuni dušah.

„Glej, Francelj, nekaj velikega sem pričakovala v svojem življenju... Velik, znamenit dan, ki me napravi srečno za vedno... Bogve, Francelj, morda je to današnji dan... je dejala Vera, ko sta bila že blizu lope.

„Ne vem, Vera...“ je odgovoril Poljanšek tiko, morda je, morda ni... Le to vem, da te ljubim danes nad vse in da je našla ta ljubezen sladek odmev v tvoji duši ta večer!...“

„Samo da kdo ne izve tega... Jaz se bojim!...“ je šepnila Vera, ko sta došla do lope.

„Ne... ne... Bodi gotova, ljubica!... Skrita ljubezen je najslajša!“ je odgovoril Poljanšek in jej stisnil roko še zadnjič.

„Zdaj morava pa mamo in očeta dobiti!“ je dejala Vera.

Godba je še vedno igrala, a plesalcev je bilo več malo. Večina svatov je bila zopet pri mizi v senčnici.

Poljanšek in vera sta šla tudi tja in res dobila tam nadučitelja z gospo. On je bil izredno vesel in je veselo zahčkal, ko ju je zagledal:

PODLISTEK.

Na poti k ciljem.

Sl. Viliński.

III.

In še marsikaj bi bil zapazil Poljanšek, da ni tedaj naenkrat zaigrala šestorica godcev v kotu vesel valček.

„Na deske!“ je zaupilo vse.

Vsi so se dvignili od mize in se podali v zraven stoječo lopo, kjer so bila z deskami pokrita tla, pripravljena za plesalce. S stropa je viselo veliko število barvanih balončkov, v katerih so gorele sveče, stene so bile lepe pobeljene in so se svetile lepo v razno barvnih žarkih.

Vse je začelo plesati in tudi Poljanšek je zaprosil Vero za valček, ki mu ga je dovolila.

Zavrtela sta se, a bilo je toliko nerodnih plesalcev, da skoraj ni bilo možno plesati. Kmalu sta jenjala in odšla počasi v vrt, kjer je bilo tudi precej svatov, ki so se hladili v večernem hladu.

Roko v roki sta počasi šla proti dolnjemu koncu vrta, kjer ni bilo nikogar.

Verica se je tesno oklepala Poljanškove roke, on se je ves vesel nagibal k njej in jej govoril sladke besede, polne ljubezni. Ona se je smehljala, njene besede so bile tihe, oči zamišljene v daljavo.

„Prosim vas, ne govorite tako — jaz ne umejem vaših besed...“ ga je prosila tiho.

A Poljanšek je videl v njenih očeh rahel blesek, nekaj kakor prozorna koprena jih je pokrivalo — bogve, nemara se je vzbujala plaho tudi v Verinem srcu ljubezen...

Rosna trava se je pripogibala in sklanjala pod njunimi koraki, nad samotno stezico je šumelo perje na jablanah in bruskah, za njima je bilo čuti rezko mazurko, šum plesalcev in glasno, odurno smejanje.

Prišla sta na širšo, s peskom posuto pot med gredicami.

„Vera, vi torej ne čutite ničesar... v vašem srcu mi ljubezni?...“ je vprašal Poljanšek zamolklo.

„Čemu me vprašujete, gospod Poljanšek?“ je vprašala Vera tiho, se sklonila in vtirala pozen jesenski cvet na gredici.

„Glejte, jaz sama ne vem, kako mi je...“ je pristavila še domače.

„Vera, jaz moram imeti česa, česar se bom oklepal v življenju... Moram imeti dušo, po kateri bom hrepenel in kopnel... Moram imeti srce, ki je bom ljubil in ki me bo ljubilo... Daleč je moj cilj... brez ljubezni in brez vaš ga ne dosežem... — Vera, daj mi svojo ljubezen!...“

Poljanšek je privil Vero k sebi in jo poljubil na oko in potem na ustnice.

„Francelj, vedno bom tvoja!...“ je odgovorila Vera naglo in mu vrnila poljub. Njene roke so se tresle in v oči so jej stopile solze.

„S tvojo ljubeznijo pridem do svojih ciljev, Vera... Dopršim študije, dom si postavim in s teboj pojdem skozi življenje...“ je govoril tiho Poljanšek in stiskal njeno roko v svoji.

Počasi sta šla dalje. Vse je bilo tiho in pokojno, le godba je odurno motila svečani večerni mir.

„Vrniva se k drugim! Mama in papa me že gotovo pogrešata!“ je dejala Vera Poljanšku, ko sta prišla pod širne kose na koncu vrta ob ograji.

Vrnila sta se počasi k lopi. Oba sta

postopala, kakor da bi bili Nemci s a m i t u. To je zamogel reči gospod Prade Nemcem ne pa dr. Pacak nam. Minister nas je hotel s tem poučiti, da avstrijska politika ne sme biti enostranska. Gospod minister je hotel v nekoliko poblehnih zahtevah v svojem prsemu žepu utelesiti vso politiko. Je-li naša le ena sama, „enostranska“ med temi zahtevami, ki jih je on sestavil, ki jih je raztolmačil tej in vsem prejšnjim vladam? In kdo se je sprijaznil s to vladno, ne da bi bile izpolnjene one zahteve? Izrek, da mora avstrijska politika biti rezultanta raznih razmer, to je iznajdba dunajskih politikov in se zove na kratko prevedeno: nemški veto! Ne duh pravičnosti, marveč duh dra. Körberja visinad vsemi dejanji vlade, in govor dra. Pacaka ni drugega, nego zmaga Körberjevega duha. Tako ne govori voditelj tlačenega češkega naroda! Kutna Gora ne pomenja še vse Češke, in mi se nadejamo, da v zlic vladajoči politični apatiji besede češkega ministra-rojaka ne privedeje češkega naroda v šotorišče barona Becka!

Zgodovinska preiskovanja o glagolci.

„Narod. Listu“ pišejo iz Rima: Tukaj biva že dlje časa dr. Dragotin Horvat, profesor v Zagrebu, ki preiskuje v tajnem arhivu Vatikana dokumente, ki se nanašajo na glagolske službo božjo v dalmatinskih cerkvah na početku 16. stoletja. To delo objavi Jugoslovanska akademija. Ker se prof. Horvat v kratkem povrne v Zagreb, je nadaljne preiskovanje poveril g. Josipu Gentilizzu in o. Damielu Zecu.

Dogodki na Ruskem.

Nova šolska ureditev na Ruskem.

Bivši raski naučni minister je izdelal nov zakonski načrt o ureditvi novih ljudskih šol, ki bi bil predložen dumi, da ni ista bila razpuščena. V tem načrtu je predvideno, da se otvori 265.012 novih ljudskih šol, ako bi se hotelo uvesti v Rusiji splošno šolsko dolžnost. Vsa Rusija bi bila razdeljena v šolska okrožja. Vstanovljenje in vzdrževanje šol bi prevzele šolske občine, plače bi pa učitelji dobivali iz državnih blagajn. Najmanjša plača učitelja bi bila 390 rubljev t. j. okoli 1200 kron. Za plače učiteljem bi se za prvo leto moralo postaviti v državni proračun 262.550.605 kron.

Generalu Steslju.

Neki častnik, ki je bil z generalom Stesljem v Port Arturju in je bil pozneje v vojnem ujetništvu, je pisal o njemu nastopno: General Steselj ni, kakor so ga za časa obleganja Port Arturja opisovali, herojski junak in idealen človek, ampak je vesten vojak in navaden voditelj. Krivico mu pa delajo oni, ki navaljujejo nanj vso krivdo radi padca Port Arturja. Res je, da se je po kapitulaciji Port Arturja našlo v portarturskih skladiščih še mnogo hrane in streljiva, kar bi bilo dovolj za borbo, ki bi bila trajala še nekoliko tednov. No, ti ljudje ne jemljejo v ozir groznih bolezni, ki so epidemično trebile vrste rednih braniteljev. Česar ni zadela japonska krogla, je uničila bolezen; a ona mala peščica še zdravih vojakov, so bili tako utrjeni, da so si želeli smrt, samo da se rešijo neznosnih muk večnega bdenja in borbe v dimu in grozni atmosferi. Med vojaki je na-

„Kje sta se pa vidva mudila?... Eh, da... da... mlad svet...“

Gospa mama pa je molčala in Poljansku je bilo neprijetno, ko je vprašal vprašujoče svoje oči. A zasmel se je veselo in odgovoril: „Šetala sva se malo po vrtu, gospod nadučitelj, saj je precej vroče.“

„Vroče že... seveda...“ je pritrdil nadučitelj.

Tedaj je prišel Zagaznik, potkal Poljansko po rami in dejal: „Vi, gospod Poljansko, pa nič ne plešete!... Ravno prej je vprašala Pavla po vas!“

Poljansku je bilo neprijetno to, a je vendar vprašal: „Kje pa je?“

„S tistim doktorjem iz mesta pleše, kakor se mi zdi!“ je odgovoril Zagaznik in sedel zraven Vere. Potem je bil, z robcem si je brisal čelo, popravljal kravato in bel cvet v gubnici.

„Saj dovolite?“ je dejal Poljansko polglasno, k Veri obraven, in je počasi odšel proti lopi. Nekaj neprijetnega je bilo v njegovi duši in vse skupaj se mu je zdelo tako smešno in sitno, da bi bil najraje odšel domov.

(Pride še.)

stala desorganizacija, še malo in ponehal bi bil vsaki reči v obče. Steselj je vse to dobro videl in je bil uverjen, da je Port Artur izgubljen. Se mu li morda torej spomniti, da je prikradajal tujenje svojih vojakom in izročil Port Artur Japoncem?

Moralno propadanje revolucionarcev v Rusiji.

Milanekemu „Corriere della Sera“ pišejo iz Petrograda, da prebivalstvo jako občutljivo rapido moretne dekadenco, liberalne družbe raste, ki tako malo ceni življenje in tujo last, tako, da smatra tatvino, ubojstvo in požiganje kakor koristna in opravičljiva sredstva v dosego ciljev. Ta liberalna družba ruska izraža vsikdar cinično svoje obžalovanje, kadar se kak atentat ni posrečil. Revolucionarji in navadni zločinci delujejo čisto skupno; morilci so najeti, da izdelujejo bombe, tatovi pa pripravljajo tatvine v blagajnah in denarnih zavodih. Da si zagotove vspeh svojih podjetij, žrtvujejo življenje starcev, ženak in otrok, tako, da se ljudstvo vprašuje v strahu, kakova bodočnost čaka domovino. V Jekaterinoslavu so udrli revolucionarji v bolnišnico, kjer je ležal eden njihovih tovarišev, ranjen od bombe, ki so jo oni sami vrgli. Zahtevali so, naj jim ranjenca izroče. Ker pa se ni moglo ustroči tej njihovi zahtevi, so vrgli več bomb, ter razpršili v zrak bolnišnico z vsemi bolniki in uradniki vred. Tako so žrtvovali življenje lastnega tovariša in mnogih nedolžnih žrtv. Nadalje pripoveduje dopisnik „Corriere della Sera“, kako revolucionarji po deželi uničujejo posestva in požigajo hiše in celo tudi najpotrebnejša živila in provizorja s tem lakoto med prebivalstvom. V Moskvi so hotele oblasti brezposelnim delavcem priti na pomoč, ali vednje delavcev je bilo tako, da je onemogočilo vsako pomoč. Zasmehovali so dobrotnost inženirjev, zapuščali so delo brez vsakega razloga in grozili neprestano.

Drobne politične vesti.

Grška in Bolgarija. Iz Aten poročajo, da se najbrž v kratkem pričreže diplomatske zveze med Grško in Bolgarijo. Koristi grških podanikov v Bolgariji hoče grška vlada v tem slučaju poveriti Avstro-Ogrski.

Mandžurija. Rusi so sedaj popolnoma umaknili svoje čete iz Mandžurije. V Mukdenu so uvedli Japonci civilno upravo, južnomandžurska železnica je pretvorjena v japonsko državno železnico. Svojo železniško mrežo razširijo Japonci iz Liaojana proti Jalu, od Tjelina proti Kirinu.

Pangermanstvo v Sremu. „Hrvatski Branik“ je priobčil članek, v katerem ostro šiba pangermanstvo in njegove nevarne tendence v Rumi. Tudi zemunski „Semliner Volksblatt“ pozivlja zemunske Nemce, naj se skupljajo v jedno kolo toliko proti Srbom, kolikor proti Hrvatom.

Domače vesti.

Dr. Ploj in Korošci. S Koroškega smo prejeli: Po vzgledu svojega prijatelja dr. Šušteršiča je moral seve tudi g. dr. Ploj udariti po Korošcih. Na shodu pri Sv. Juriju na Ščavnici je namreč govoril ta čudni dvorni svetnik o strašni narodni zasanosti Korošcev. Vidi se, da mož postaja zelo nervozen. A če bi imel mirno vest, ne bi trebalo prav nič nervoznosti in ne obrekovanja in krivega natolcevanja ker resnica je, da duhovščina na Koroškem dela in žrtvuje v narodnem oziru toliko kakor nikjer drugje. In naj pogleda gosp. dvorni svetnik prispevke za narodne namene! Tam najde priprostitih kmetov in rokodelcev, ki dajajo po stotake! Zato je taka izjava dvornega svetnika neodpustna. Povedal naj bi svetu, kako postopajo s koroškimi Slovenci vlada, nemško-nacionalni uradniki in učitelji! O narodni zasanosti jadicuje mož, a dopušča da se najmanj 35.000 Korošcev izroča ne le narodni zasanosti, ampak tudi narodnemu pogumu. Ker, kdo pojde volit, kjer je razmerje 1:10 ali še neugodnejše za Slovence?! Da pa so kraji na Koroškem, ki so ob zadnji volitvi postavili vse može do zadnjega na volišče, bi lahko vedel tudi g. dvorni svetnik Ploj. V prihodnosti pa bo menda drugače, če ta famozna predloga postane zakon. Zato terjamo, da na shodu v Mariboru prekliče dr. Ploj svoje obrekovanje, sicer doživi vihar, kakoršnega še ni 120.000 Slovencev se ne pušča več bagatelizirati in žaliti.

V sežanskem okraju ni narodnih šol! Pišejo nam: Kako prihaja človek do tega vprašanja? Saj ima danes vsaka večja

vas svojo šolo! Morda se nahajajo tudi v kraških vaseh taka poslopja, kjer se zbirajo otroci in učitelji, ali preudno je, da tega ne opadaš nikjer. Le potrudite se na Krasu pa iliti napis „narodna šola“, „občinska šola“, ali „ljudska šola“! Teh napisov vidiš povsodi po Slovenskem, samo na Krasu ne! Kako je to? Zdaj mi prihaja na um. Vidite, ljudje božji, naši županje, oziroma krajni in okrajni sveti se zbirajo v velikanskem dvornu glede napisov. Oni pričakujejo leto za letom, da bi sveti duh razsvetlil glavarstvo, katero bi slednjič morda svetovalo, če ne velelo, naj se postavijo na šolska poslopja: kitajski napisi (San kun čen), da bi se tako ne žalilo ne Italijanov, ne Nemcev in bogve koga še. Da bi pa naše občine iz svoje volje postavile nad uhom vaše šole tablo z napisom: Narodna šola, kakor je to običajno povsodi na Stajerskem, — bog ne daj! To bi bila predznost in žaljenje avstrijske vlade, bil bi morda celo panslavističen čin — na Krasu! Morda je pa ta nedostatek samo neodpustljiva malomarnost občinskih mož: škoda za les in barvo! — Sežansko učitelstvo je postavilo na svoje stroške tablo in napis. Ali smo v Kini — ka-li? Ne, Kitajci so bolj narodni!

Tone Čuden,

učencem prvega razreda.

Beljaško slovensko omizje v Trstu.

Iz Trsta pišejo celovskemu „Miru“:

Čudna usoda je zanesla skoraj vse člene prej močnega slovenskega omizja v Beljaku v južni kraj, v pomorsko mesto Trst. Nekaj je k temu pripomogel ljuti pritisk od strani nadutih Nemcev, kateri se čutijo zdaj gotovo srečne. Da pa se Nemci vendar ne bodo preveč veselili velikanske zmage, se je sklenilo obdržati naše omizje pod starim imenom tudi v Trstu, in smo se zbrali že prvi torek našega bivanja v Trstu v lepem številu — 16 nekdanjih Beljačanov in 4 gostje iz Trsta — in si obljubili da se bomo zbirali redno tudi v prijetnem prognanstvu, odkazanem nam od Nemcev. Počutimo se prav dobro, kajti mi čutimo, da se nahajamo sicer tudi med našimi narodnimi nasprotniki Italijani, ali ti so kavalirji proti oholim Nemcem na Koroškem, od katerih slišiš le laž, vidiš le škovanje in čutiš le surovost. Ne pozabimo tudi tukaj naše slovenske Koroške in si bomo šteli v dolžnost, širiti misel za teptani slovenski narod na Koroškem in podpirati njega težnje v vsakem oziru. Že prvi večer smo se spomnili gesla: narod brez šole, je narod brez bodočnosti, zbrali in poslali majhno svotico za narodno šolo v St. Jakob. Utrjeni v svojem prepričanju po surovosti Nemcev, ne pozabimo nikdar da je nas rodila slovenska mati. Upamo pa sicer, da se bomo kmalu videli v velikem številu na Koroškem, kjer si podamo Tržačani, Kranjci in Korošci bratsko roko, Vse za narod!

S Krasu 18. avgusta: Še nismo prav preboleli bolezni, ki nas je zadela s tem, da na dan otvoritve nove železnice niso dopuščali razobešati narodnih zastav po naših kraških postajah, že nas zopet vznemirja dopisnik iz Štanjela v „Primorskem listu“ od 16. avgusta s tem, da piše med drugim tudi to, da je okrajno glavarstvo v Sežani v odloku na kraška županstva izrecno naročilo, naj se razobešijo „avstrijske deželne in druge običajne zastave“.

Da je izšel tak odlok, to je znano nam. Ali znano nam je tudi, da sta koj po odloku hodila tudi dva gospoda okoli županov in vpiivala nanje, naj ne razobešajo naše narodne zastave. A na dan otvoritve je pred našimi očmi okrajni komisar iz Sežane branil našim županom vstop s trobojnico na postajo Dutovlje-Skopo. Enako se je godilo tudi na postaji Štanjel-Kobdilj. Zakaj se je godilo tako? Tega ne piše dopisnik „Primorskega lista“. Kaj namenja torej s svojim dopisom? Koga braniti, ali stvari zatemnjevati? Povedano mu bodi, da se le smeši pred zavednimi Kraševci!!

Dalje piše dopisnik „Primorskega lista“, da le glede šolskih otrok ni znano zakaj so imeli le avstrijske zastave. Čuden mož to, ki ki hoče ogenj gasiti, s petrolejem!! Ni vredno, da bi odgovarjali, ker stvari so prejasne. Povedano bodi dopisniku „Primorskega lista“ z vso resnostjo, da naj ne vganja takih burk. Morda pa je bil slabo informiran (kakor je tudi možno soditi) glede značaja vsprejema slavnostnega vlaka na dan otvoritve nove železnice. Potem pa naj gleda, da bo v prihodnje bolj informiran, predno kaj piše za javnost.

Za izlet v Tolmin vlada vseobča zanimanje. Ne samo v Trstu in po okolici, ampak tudi po vsem Krasu in vipavski dolini se pripravljajo društva in posamičniki, da porabijo to ugodno priliko ter si ogledajo divno soško dolino.

Dne 8. septembra bo, kakor kažejo vsa znamenja, najslavnostnejši dan, kar jih je do sedaj bilo na tolimskem ozemlju.

Celo iz Brji pri Rihnerberku se pripravljajo „Bralno in pevsko društvo“ da se udeležijo slavnostnega izleta korporativno z društveno zastavo! Za nas primorske Slovence bo dan 8. septembra pravo slavnostno odpretje nove državne železnice, kar dokažemo z res slavnostnim vlakom in z veliko udeležbo. Kedor se čuti narodnega in ima nekaj kron na razpolago, naj ne zamudi te lepe prilike, da si ogleda divni predel primorske zemlje tja do našega Tolmina!

Brejski.

Slavnost v Tolminu. Posebni vlak iz Trsta do sv. Lucije-Tolmin in nazaj je dovoljen. Odhod iz Trsta c. kr. drž. žel. je ob 4. uri 20 minut, prihod v sv. Lucijo-Tolmin ob 8. uri 7 minut zjutraj; vrnitev iz sv. Lucije-Tolmin ob 11. uri 12 minut, dohod v Trst ob 2. uri 10 minut po noči. Vlak postaja tja in nazaj na vseh postajah. Pristojbina za ta vlak (tudi za otroke) je 3 krone 60 stot. na osebo.

Suša v Istri. V Istri je v zadnjih dneh po mnogih krajih zavlada silne vročine velika suša, kar je mnogo škodilo poljskim pridelkom, izlasti grozdju. V več krajih je primanjalo tudi vode, tako so n. pr. v Kastvu zaprli javne vodnjake ter so prebivalstvu vodo delili v Mali Lošinj je dovažala vodo iz Pule državna ladja „Nixe“.

Na Črnučah in okolici (nad Ljubljano) je padala v soboto opoludne med groznim viharjem toča kakor drobna kurja jajca. Take toče ne pomnijo najstarejši ljudje. Vsi poljski pridelki, izvzemši krompir so uničeni. Vihar je bil tolik, da je odkrival strehe, podiral kozoce ter raval drevesa.

Vsled neviht in nališov v zadnjih dneh sta Ljubljana in Sava precej narasli. Del ljubljanskega barja je preplavila voda. V Ljubljani je padla temperatura v soboto in nedeljo od + 18 na + 9 stopinj R.

Sodišče v Domžalah? V Domžalah se baje v kratkem ustanovi sodišče.

Na Bledu je bilo do 12. avgusta 2075 letoviščarjev.

Brezlični brzojav med Reko in Ankono. Dne 14. t. m. so pričeli poskusi brezličnega brzojavljenja med Reko in Ankono. Prvi poskusi niso uspeli, ker je deloma grom, deloma burja pokvarila brzojavni postaji. Postaja brzojava na Reki se nahaja na velikem dimniku tovarne torpedov.

Dežniki družbe sv. Cirila in Metodija za Istro. Družba sv. Cirila in Metodija za Istro je spravila v svet novo družbino podjetje. Ravnateljstvo družbe je pravkar podelilo dovoljenje za izdelovanje družbenih dežnikov tvrdki Aglina in Lipicev na Reki. Tvrdka se je obvezala, da v prvih dveh letih plača družbi v to ime 5000 kron.

Smrt na angleški vojni ladiji. Včeraj v jutro je na angleški vojni ladiji „Carnarvon“ umrl podčastnik Sanders. Pogreb, z vojaškimi častmi, bo danes.

7 biljardnih krogelj. Josip Framarin, natakav v kavarni Barriera, ki je na istoimenem trgu, je prijavil predsinotnjim na policijo, da so trije uznoviči, ki jih pa on ne pozna, v nedeljo zjutraj mej 4. in 5. uro ukradli 7 biljardnih krogelj, ki so vredne 56 kron.

Tobačno dozo. vredno komaj 1 krono 40 stotink, je bil 31-letni težak Anton S. predsinotnjim ob 10. uri in pol ukradl v neki krčmi v ulici dell' Istituto. in sicer iz žepa poleg njega sedečega Antona Velikonja. Ko si je ta poslednji hotel napraviti svaščico, je pa zapazil, da nima več doze ter jo je začel iskati po mizi in okrog iste. Anton S. to videti je dozo spustil skrivaj na tla, a padla na tla je doza zaropotala in to ga je izdalo. Velikonja je dozo pobral, potem pa Anton S. izročil redarju, ki ga je odvedel na policijo, kjer so ga vzeli na zapisnik in ga potem izpustili.

Ponarejen srebrni goldinar je prišel včeraj predpoludne na policijo Adele Cosin, lastnica neke tolerančne hiše v ulici sv. Filipa. Povedala je, da je dobila oni goldinar od mizarja Henrika T., stanujočega v ulici delle Sette Fontane. Pozvali so na policijo mizarja, in ta je povedal, da je dobil goldinar v tobakarini v ulici delle Sette Fontane št. 5.

Neznani. Josip Klun, stanujoči v ulici Cecilija št. 26, je bil djal pred 8 dnevi 100

== End. ==

